

Beszámoló a FAO/WHO Codex Alimentarius Növényvédő szer Maradékok Bizottságának 41. üléséről

Peking, Kína, 2009. április 20-25.

Az üléshez kapcsolódó munkacsoport értekezlet:

Peszticid maradék analitikai módszerek, 2009. április 21.

A kapcsolódó szemináriumok témái:

- Reprezentatív termények kiválasztása, 2009. április 20.
- Növényvédő szerek - EU szabályozás, 2009. április 21.
- OECD MRL kalkulátor, 2009. április 22.

Magyar résztvevő:

Dr. Szerleticsné dr. Túri Mária,
Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatal,
Kockázatbecslési Főosztály

I. Bevezető:

Az ülésen 71 tagállam, egy tagszervezet (Európai Közösség, EK) és 10 nemzetközi szervezet (FAO, WHO, IAEA, CLI, IUPAC, ICBA, IFJU, stb.) küldöttei vettek részt, így a tanácskozáson 246 fő delegátus volt jelen.

Az ülést Dr. Zongmao Chen kínai akadémikus professzor vezette, az alelnök Dr. Qiao Xiongwu volt - a Mezőgazdasági Tudományok Shanxi Akadémiája képviselőjeként.

Az ülést megnyitó mezőgazdasági miniszter helyettes tájékoztatta a résztvevőket az élelmiszerbiztonsági rendszer fejlesztéséről. Kínában új élelmiszerbiztonsági törvényt fogadtak el, mely 2009 júniusában lép hatályba.

Az ülés előtt rendelkezésre álló dokumentumok mellett a helyszínen a küldöttek további 24 dokumentumot kaptak kézhez, melyek elsősorban a határérték javaslatokkal ill. a termény/termék csoportosítás felülvizsgálatával (az 5. és 6. napirendi pontokkal) kapcsolatos véleményeket foglalták össze.

A beszámoló áttekintést ad az ülésen elfogadott, ALINORM 09/32/24 jelentésről, valamint a tanácskozás eredményeiről napirendi pontok szerint. A CCPR (Codex Committee on Pesticide Residues, CCPR) 41. ülésével kapcsolatos dokumentumok megtekinthetők a <http://www.codexalimentarius.net> weboldalon.

II. Európai koordináció:

A CCPR 41. ülését megelőzően a napirendi pontokkal kapcsolatos, egységes EK álláspontok kialakítása, megvitatása és elfogadása céljából két előkészítő, koordinációs ülésre került sor Brüsszelben (2009. március 2-án és 27-én). A tanácsi munkacsoport második értekezlete az EK vélemény tervezeteket, állásfoglalásokat elfogadta. Néhány esetben a nyitott kérdések lezárása, az uniós álláspontok véglegesítése - a tagországoktól érkező kiegészítő vélemények, értékelések alapján - az ülés helyszínén, a cseh elnökség vezetésével, az ülés előtti napon (2009. április 19-én) tartott és további ad hoc koordinációs megbeszéléseken történt.

Az EK a hatáskörök megosztásáról, a szavazás rendjéről szóló dokumentumot közzétette. (Az alábbiakban, a napirendi pontok mellett feltüntettem a témára vonatkozó EK/ tagországi hatáskört és szavazatot). A Codex ülésen az Európai Bizottság (COM) képviselői ismertették az egységesített álláspontokat ill. szólaltak fel a jelenlevő EK tagállamok nevében. A munka során az EK szorgalmazta a folyamatos kapcsolattartást a tagországok delegációival. A végső EK véleményt tartalmazó dokumentumot a résztvevők a helyszínen megkapták (CRD 5).

III. Eredmények: (a napirendi pontok sorrendjében)

1. A napirend elfogadása (EK tagországi hatáskör és szavazat)

A tizenhárom előzetes napirendi pont tárgyalását - számos hozzászólást követően - az ülés elfogadta. Az egyéb feladatok között feldolgozott élelmiszerek peszticid maradék tartalmával kapcsolatos dokumentumok is megvitatásra kerültek.

2. A jelentéstévő országok (Rapporteurs): Új-Zéland és az USA szakemberei (EK tagországi hatáskör és szavazat)

3. A Főbizottság (CAC) és/vagy más szakbizottságok anyagai (vegyes kompetencia, EK szavazat)

A titkárság közzétette a Főbizottság 31., valamint a Végrehajtó Bizottság (Executive Committee) 61. üléseinek anyagai közül a CCPR munkáját érintő dokumentumok lényegét: CAC eljárási szabályok, Codex szabványok, a Codex Alimentarius 2008-2013 közötti időszakra vonatkozó stratégiai terve, stb. A dokumentumok a Codex kontakt pontoknál rendelkezésre állnak ill. a www.codexalimentarius.net honlapon elérhetők.

A *Codex szabványok* közül a *peszticid maradékok analizésére* ajánlott módszerek (CODEX STAN 229-1993) szabvány módosításával kapcsolatosan a CCPR következő értekezletére munkadokumentum készül. Felülvizsgálják továbbá a *természetes ásványvizek* szabványt (CODEX STAN 108-1991), amely foglalkozik az ásványvizekben előforduló, egészségre ártalmas anyagok (pl. felületaktív ágensek, ásványolaj, PCB-k, PAH-ok) - köztük a növényvédő szer maradékok - meghatározási módszereivel is. A természetes ásványvizek peszticid maradék tartalmának ellenőrzésére alkalmas, validált analitikai módszerek összegyűjtésére körlevelet (CL) adnak ki. Az IAEA weboldalán megtalálható a peszticid maradék analitikai módszereket összefoglaló aktuális lista, külön (az ásványvizekre vonatkozó) Codex dokumentum kiadása erről - a CCPR véleménye szerint - nem szükséges.

A *perzisztens szerves szennyezőanyagokról* (POP-okról) szóló stockholmi egyezmény több klórozott szénhidrogén típusú növényvédő szer hatóanyagot érint, melyekre Codex határértékek vonatkoznak. A POP-ok szintjeinek felmérésére végzett vizsgálatok eredményei a szennyezőanyag szintek csökkenését jelzik az élelmiszerekben. A DDT-t és a vegyület hatásait az egészségre a WHO 2009. július elején, szakértői konzultáció keretében áttekinti. Felmerült a határértékek felülvizsgálatának szükségessége. A CCPR egyetértett egy körlevél kiadásával, melyben *a tagországok új monitoring eredményeit* és az analitikai módszerekre vonatkozó információk összegyűjtését *kéri* GEMS/Food formában. Elektronikus munkacsoport alakult India vezetésével a monitoring eredmények értékelésére és a témában munkadokumentum készítésére, mely a CCPR következő ülésén kerül napirendre. Az expozícióbecslésnél számításba kell venni az étrendi bevitelen kívül a más forrásból származó (pl. malária elleni DDT alkalmazás) expozíciót is.

4. A növényvédő-szer maradékokkal foglalkozó, 2008. évi szakértői értekezlet (JMPR) beszámolójának általános ill. a CCPR által felvetett speciális pontjaival kapcsolatos véleménycsere (vegyes kompetencia, EK szavazat)

2008-ben a JMPR 28 peszticidet (köztük 6 új vegyületet) értékelt. 5 növényvédő szer hatóanyag periodikus toxikológiai ill. szermaradék szempontból történő újraértékelésére került sor. A JMPR megengedhető napi beviteli értékeket (ADI) és akut referencia dózisokat (ARfD) állapított meg.

Az ülésen a JMPR beszámoló alábbi témáival kapcsolatosan hangzottak el észrevételek:

- A JMPR munkájának áttekinthetősége az MRL javaslatok kialakításánál
- JMPR MRL ajánlások: kísérleti eljárás (pilot process)
- Chlorantraniliprole értékelése
- OECD útmutató dokumentum az akut referencia dózis (ARfD) megállapítására
- Élelmiszerekben előforduló növényvédő szer maradékok - Az EFSA tevékenysége a kumulatív kockázatbecslés terén
- Biztonsági faktorok karbamátok (karbofurán) értékelésénél
- Szerkísérleti adatok értékelése
- Reprezentatív termények kiválasztása
- Szermaradékok szabályozása utóterményekben

5. Peszticid maradékok megengedhető maximális szintjei élelmiszerekben és takarmányokban (7. és 4. lépcső), a szermaradék határérték javaslatok áttekintése (EK hatáskör és szavazat)

A JMPR közzétette az MRL-ek megállapításának pontos menetét (MRL Calculator Summary Table).

Adott hatóanyag/ növénykultúra párokra vonatkozó, 4. és 7. Codex lépcsőben lévő határértékeket - a rendelkezésre álló toxikológiai és maradék adatok értékeléseit figyelembe véve, a tagországok és tagszervezet észrevételeit, álláspontjait megvitatta - az ülés részletesen áttekintette. A tárgyalt határértékek nagyrészt továbbléptek a Codex eljárásban.

Az 5; 5/8; 8 lépcsőbe sorolt, elfogadásra ajánlott határértékeket a konferencia záródokumentumának mellékleteiben található részletes listák tartalmazzák. Az 5 lépcsőbe 4 hatóanyag 29 különböző növénykultúrára ill. állati eredetű élelmiszerre vonatkozó határértéke lépett tovább. Az 5/8 lépcsőbe 18, a 8 lépcsőbe 4 hatóanyag határértékei léptek tovább.

Külön melléklet foglalja össze a vita eredményeként - 25 hatóanyag esetén - visszavonásra/törlésre javasolt MRL-eket.

Több tárgyalta határérték további értékelésre vár, maradt a 4 ill. 7 lépcsőben. 4 lépcsőben maradt a haloxyfop határérték 4 élelmiszerben (tej, marhahús, máj, vese). 13 hatóanyag 50 különböző élelmiszerre vonatkozó határértéke a 7 lépcsőben maradt.

Két hatóanyagra vonatkozó 3 határérték (carbaryl cseresznyében, cyfluthrin káposztában és brokkoliban) a 7 lépcsőből a 6 lépcsőbe visszaléptetésre került.

6. Az élelmiszerek és takarmányok csoportosításának áttekintése (4 lépcső) (EK hatáskör és szavazat)

A Codex csoportosítás felülvizsgálata, módosítása a szakbizottság üléseinek rendszeres, élénk érdeklődést és vitát kiváltó témája.

Hollandia és az USA vezetésével elektronikus munkacsoport dolgozott az élelmiszer és takarmány csoportok listájának naprakészé tételén, harmonizálásán. Az elkészített munkadokumentumot - elsősorban a gumós zöldségek és termésükért termesztett (fruiting) zöldségféléket illetően - az ülés megvitatta. Az egyes növénykultúráknál a fogyasztható és analizálandó részeket pontosan megadták. Áttekintésre kerültek továbbá a következő termény csoportok: bogyós- és citrus gyümölcsök, olajos magvak, ehető gombák, almatermésű- és csonthéjas gyümölcsök. A terménycsoportokra (fő és alcsoportok, terménykódok) vonatkozó javaslat, melyet a CCPR 5 lépcsőben elfogadásra ajánlott, az ülés záródokumentumának (ALINORM 09/32/24) IX. mellékletében található.

Az elektronikus munkacsoport folyamatosan végzi a munkát. Működése nyitott, további tagok bekapcsolódását és aktív részvételét kéri és várja. Feladatai közé tartozik az egyes csoportokban és alcsoportokban a reprezentatív termény (indikátor kultúra) kiválasztása,

ennek alapelvei (pl. a termény érendben és a kereskedelemben betöltött "szerepe", maradék "képzése").

A csoportosítás áttekintésére a munkaterv 2012-ig adott, részletesen kidolgozott. A munka során figyelembe veszik, összevetik a FAO, az USA, az EK, stb. definíciókat és csoportosításokat. A kereskedelmet az egységes csoportosítás segíti, fontos a megfelelő, korrekt csoportosítás, besorolás kialakítása.

A feldolgozott élelmiszerek, takarmányok, állati eredetű élelmiszerek kódolása, csoportosítása 2011-re tervezett. A végső döntés 2012-re várható.

7. Analitikai módszerek peszticid maradékok meghatározására

A mérési eredmények bizonytalanságának meghatározása peszticid maradék analíziseknél (vegyes hatáskör és EK szavazat)

Az ülés megvitatta az IAEA által - a mérési eredmények bizonytalanságának meghatározásáról készített - útmutató dokumentumot. A szakirodalomban számos irányelv (pl. ISO Guide 2, Eurochem GUM, stb.) található a témában. A CCMAS foglalkozik az analitikai mérési eredmények bizonytalansága meghatározásának általános elveivel.

Az üléshez kapcsolódóan munkacsoport dolgozott a témán. A fejlődő országok több praktikus példát szeretnének látni a mérési bizonytalanság számítására. Az útmutató dokumentum módosított változatát (ALINORM 09/32/24, X. melléklet) 3 lépcsőben, véleményezésre körbeküldik

A CCPR - a témában működő, IAEA által vezetett elektronikus munkacsoport anyagai és szakmai álláspontja alapján - a multi-residue peszticid maradék meghatározási módszerek kapcsán, gyakorlati szempontból kíván foglalkozni és előrelépni a témával, folyamatosan kapcsolatot tartva és egyeztetve az Analitikai és Mintavételi Módszerek Codex Szakbizottsággal.

8. Harmonizált Codex határértékek (EK hatáskör és szavazat)

A határértékek alkalmazása főként az importnál fontos. A Codex és nemzeti/ EK határértékek közti különbségek a nemzetközi kereskedelmi gyakorlatban problémákhoz vezetnek. A fő alapelv, a fogyasztók egészségének védelme mellett az élelmiszer kereskedelem akadályozásának kerülése is fontos.

Az USA vezetésével elektronikus munkacsoport állított össze munkadokumentumot az MRL-ek JMPR általi (a nemzeti és regionális hatósági regisztráció előtti) megállapításának eljárásáról (pilot process), elsősorban a 2007. decemberi "Global Minor Use Summit" konferencia tanulságai alapján. 2009-ben a JMPR által, a pilot projekt keretében értékelni tervezett hatóanyag a fluopyram volt.

Az ülésen élénk vitát váltott ki a téma, a tagországok véleménye eltérő volt a projekt célját, lényegét, előnyeit illetően. Végül a szakbizottság nem javasolta a pilot projekt indítását.

9. A CCPR által alkalmazott kockázatelemzési alapelvek áttekintése (EK hatáskör és EK szavazat)

A napirendi pont keretében - a feladattal megbízott munkacsoport (vezetője: Argentína) által készített dokumentum alapján - az alábbi témákról esett szó:

- az MRL-ek periodikus újraértékelésének folyamata,
- a tudományosan nem megalapozott határértékek törlése,
- a prioritási listára kerülés feltételei azon hatóanyagoknál, melyeknél a maradékok nem kimutathatók
- zsírban oldódó peszticidek határértékei és az akut referencia dózis megállapítása,

- a határértékek visszavonása olyan hatóanyagoknál, melyekre a tagországok és/vagy az ipar már nem biztosítanak adatokat.

A munkacsoport folytatja a kockázatelemzési elvek felülvizsgálatát. A dokumentum véglegesítése 2010-re várható.

10. Peszticidek Codex prioritási listája *(vegyes/megosztott hatáskör és EK szavazat)*

A fontossági sorrend felülvizsgálatát, naprakésszé tételét az ülés kiemelt feladatának tekintette.

A JMPR által 2010-ben értékelendő vegyületek prioritási listáján nyolc vegyület (clothianidin, cyproconazole, dicamba, etoxazole, flubendiamide, fluopyram, meptyldinocap, thiamethoxam) toxikológiai és szermaradék szempontból történő értékelése szerepel. (A 2009-es listáról a pilot projekt keretében értékelni tervezett fluopyram - a szakbizottság 8. napirendi pontban meghozott döntése alapján - törlésre került. A hatóanyag teljes értékelése a JMPR 2010-es munkatervében szerepel.) Két hatóanyag (dithianon, tebuconazole) periodikus toxikológiai újraértékelését és több peszticid szermaradék értékelését tervezik még 2010-re. A növényvédő-szer hatóanyagok JMPR általi áttekintésének, értékelésének (toxikológia/maradék) ill. a periodikus újraértékelésének prioritási listája (2010-2016 között) a záródokumentum XI. mellékleteként megtalálható.

A növényvédő szerek prioritási listájának áttekintésével foglalkozó elektronikus munkacsoport Ausztrália vezetésével tovább dolgozik, betartva az átláthatóság és a Codex eljárási rend szabályait.

11. Egyéb témák, jövőbeli feladatok *(EK tagországi hatáskör és szavazat)*

- **Útmutató Codex MRL javaslatok kidolgozására kis mennyiségben termelt, speciális terményekre** (minor uses and specialty crops) Az USA, Ausztrália és Kenya vezetésével elektronikus munkacsoport dolgozott a speciális terményekre vonatkozó határértékek megállapításának elősegítését célzó útmutatón, mely definíciókat ill. ajánlásokat tartalmaz, pl. a speciális kisterményekre, a Codex terménycsoportosítás kiegészítésére, a prioritásokra, az adatszolgáltatással kapcsolatos követelményekre stb. Fontos az OECD és a CCPR közti együttműködés a témában.
- **Peszticid maradék szintek alakulása citrus- és almatermésű gyümölcsökben, olajos magvakban és borszólóban az elsődleges feldolgozás után** Tanulmányozták az elsődleges feldolgozás hatását a szermaradék szintek alakulására. A terménytől és feldolgozási technológiától függően eltérő mértékben változik a nyerstermények peszticid maradék tartalma. A feldolgozási faktorok, a szermaradékok hígulása vagy koncentrációja (gyümölcslemben, borban, olíva olajban) becsülhetők a peszticidek oktanol-víz megoszlási hányadosaival (Kow).
- **MRL-ek megállapítása feldolgozott élelmiszerekre** (alapelvek és módszer javaslatok)
Az EK és az USA a feldolgozott élelmiszerekre vonatkozó határértékek megállapításához ajánlásokat és következtetéseket tartalmazó vitaanyagot állított össze. Az IFJU képviselője felhívta a figyelmet a megfelelő faktorokra a határértékek gyümölcsle koncentrátumokra történő alkalmazásánál. (A nemzetközi kereskedelemben forgalmazott gyümölcsle koncentrátumok peszticid maradék tartalma 5-6-szorosa a fogyasztásra kész gyümölcslevekének.)

Egyéb:

Az üléshez kapcsolódó, előre meghirdetett munkacsoport értekezleten kívül a helyszínen három további szemináriumot szerveztek az alábbi témákban:

- Reprezentatív termények kiválasztása, 2009. április 20.
- Növényvédő szerek - EU szabályozás, 2009. április 21.
- OECD MRL kalkulátor, 2009. április 22.

Az ülésen az alábbi, nyomtatott dokumentumokat kapták meg a résztvevők:

- Codex Alimentarius Commission, Strategic Plan 2008-2013, WHO-FAO, Rome, 2007
- WHO guidelines for assessing quality of herbal medicines with reference to contaminants and residues, 2007
- Working Principles for Risk Analysis for Food Safety for Application by Governments, First edition, WHO- FAO Codex Alimentarius, Rome, 2007
- Food Import and Export Inspection and Certification Systems, Third edition, WHO-FAO Codex Alimentarius, Rome, 2007
- Codex Alimentarius Commission, Procedural Manual, Eighteenth edition, WHO-FAO, Rome, 2008
- Report of the 40th Session of the CCPR, ALINORM 08/31/24 (includes CL 2008/9-PR)

12. A következő ülés helye és időpontja *(EK tagországi hatáskör és szavazat)*

A CCPR 42. ülése 2010. április 19-24. között Xianban lesz.

13. A beszámoló elfogadása *(EK tagországi kompetencia és szavazat)*

A CCPR 41. ülésének záródokumentumát a résztvevők elfogadták.

Összefoglaló:

A Codex tevékenysége összefügg a nemzetközi kereskedelemmel. A WTO minden szakkérdésben, így a növényvédő szer maradék határértékek terén is e szervezet dokumentumait veszi alapul. A világ több régiója felismerte a Codex jelentőségét, ezért élénk vita folyik a témák kidolgozásánál. Az EK hangsúlyt helyez érdekeinek érvényesítésére.

Budapest, 2009. április 30.

Szerleticsné dr. Túri Mária

a bizottság elnöke

E-mail: turi.maria@mebih.gov.hu

Tel.: 1 437 0237, 1 368 8815/101

Rövidítések magyarázata:

MRL Maximum Residue Limit, határérték

IAEA International Atomic Energy Agency

CLI Croplife International

IUPAC International Union of Pure and Applied Chemistry

ICBA International Council of Beverages Associations

IFJU International Fruit Juice Union
JMPR Joint FAO/WHO Meeting on Pesticide Residues
CAC Codex Alimentarius Commission
EFSA Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal, European Food Safety Authority
CCMAS Codex Committee on Methods of Analysis and Sampling
GEMS/Food Global Environment Monitoring System